

Hvem bestemmer?

Overvejelser om forholdet mellem
autorisation & frihed
i Folkekirkens liturgi

A close-up photograph of a young child with blonde hair looking towards an adult woman. The child is wearing a white, ruffled garment. The woman is partially visible on the right side of the frame, wearing a dark patterned top. The background is softly blurred, showing a blue structure.

RAPPORT FRA FAGGRUPPE OM AUTORISATION PIXIUDGAVE

Gudstjenestereform handler ikke om bare at opdatere selve ordningerne. Formålet er snarere en fornyelse af selve gudstjenestelivet, så de teologiske udsagn om gudstjenesten kan omsættes til erfaret virkelighed – så der er sammenhæng mellem det, der siges og det, der erfares.

Fagsekretær og postdoc Jette Bendixen Rønkilde (citat fra rapporten)

Forord

Hvor to og tre forsamles, er Gud også tilstede. Det synger vi om, det hører vi om, det beder vi om, og det har vi fået lovning på i sakramenterne. Gudstjenesten er altså et mødested mellem Gud og mennesker. Et møde, hvor - som Luther siger - ***Gud selv taler gennem sit hellige ord, og vi svarer ham gennem bøn og lovsang.***

Kristne har til alle tider mødtes med det formål. Det er der ikke noget nyt i. Men måden vi fejrer gudstjeneste på - formen, sproget, musikken - har altid været i bevægelse. Liturgi er en levende og foranderlig størrelse. Alene på de 25 år, der er gået siden sidste nye gudstjenesteordning, er der sket meget i både samfund og kirke. Ny viden, nye behov, nye muligheder, nye udfordringer. Det medfører ændret praksis. Og vi må tage debatten: Hvordan bliver der plads og frihed til liturgisk udvikling med blik for den rige tradition, søndagens gudstjeneste bygger på? Hvordan skal rammerne for et levende og vedkommende gudstjenesteliv være? Og hvem bestemmer?

Biskop Elof Westergaard

Formand for faggruppen

Baggrund

Med ønsket om at kvalificere debatten om rammerne for den levende og vedkommende gudstjeneste, nedsatte biskopperne i 2016 tre faggrupper, der skulle arbejde med liturgi og gudstjenesteliv.

Tiden kalder på en liturgisk drøftelse, siger biskopperne i kommissoriet til den faggruppe, der skulle arbejde med forholdet mellem autorisation og frihed i folkekirkens liturgi: De mange nye tiltag og gudstjenesteformer og nye bønner, salmer og bibeloversættelser øger behovet for frihed.

Det er ønskeligt at have en fælles autoriseret gudstjenesteordning, for det værner om vores fælles grundlag. Men vi skal have undersøgt og diskuteret, **hvilken grad af autorisation, der skal være.**

Der skal findes en god balance mellem det, vi skal gøre på **den samme måde** landet over, og det, den lokale menighed har **frihed** til selv at bestemme.

For at lægge en faglig grund under en folkelig debat om vores gudstjeneste, skal faggruppen undersøge begreberne **autorisation, genkendelighed, tilsyn og frihed.**

Faggruppen skal også undersøge praksis på det liturgiske område. Og overveje, om der skal oprettes et **liturgisk værksted**, der kan opsamle erfaringer, udvikle og inspirere det liturgiske arbejde.

Efter et års arbejde foreligger den første af de tre faggruppers rapport. Rapporten danner dels grundlag for en videre drøftelse i de to andre faggrupper (de arbejder i en to-årig periode med de liturgiske spørgsmål angående hhv. gudstjeneste og sakramenter). Og dels skal rapporten give anledning til og kvalificere en folkelig debat om forholdet mellem det i gudstjenesten, der er fælles for alle i folkekirken, og det, der bestemmes lokalt.

Rapporten består af to dele: Første del sammenfatter de fælles drøftelser i faggruppen og giver mulige skitser til, hvordan man kan forestille sig rammerne for gudstjenestelivet i den danske folkekirke. Anden del består af faglige baggrundsartikler.

*Rapporten udkommer også i en **pixiudgave**, som du netop nu sidder med. Pixiudgaven er en forkortet udgave af rapportens 1. del tilføjet citater fra rapportens 2. del.*

I tilknytning til rapporten er der udarbejdet et debatoplæg, som kan bruges til lokale samtaler om rammerne for vores gudstjeneste.

LITURGI

*Fra græsk leitourgia (laos = folk, ergon = tjeneste)
folkets tjeneste.*

Betegnelsen for forløbet i en religiøs ceremoni. Oftest bruges begrebet om de faste led i den kristne gudstjeneste. Liturgien skal her udtrykke troen på den treenige Gud og give de bedste betingelser for mødet mellem Gud og menneske.

Autorisation

Autoriseret ved kongelig resolution. Sådan står der foran i *Alterbogen*, *Ritualbogen*, *Bibelen* og *Den danske salmebog*. Det autoriserede er det, der er fælles for alle i folkekirken.

Den primære begrundelse for at autorisere er, at det giver enhed og genkendelighed i et kirkeliv, der også har store forskelle. Og det understøtter, at folkekirken er én kirke med ét fælles grundlag.

Autorisation er påbud. Det er de regler, vi har. Men både lægfolk, præster, provster og biskopper har erfaret, at virkeligheden ikke svarer til det fastlagte. Der plukkes, fortolkes, tilføjes og udelades i forhold til det autoriserede. Nogle har spurgt biskoppen om lov, andre har ikke, og det varierer også, hvad biskopperne giver tilladelse til. Denne stigende forskel på lovgrundlag og praksis kalder på en diskussion af, hvordan autorisationsbegrebet skal forstås i dag.

AUTORISATION

Bestemmelser for kirkens gudstjenesteforløb. De ord og handlinger, der *skal* gøres og siges. Autorisation er en form for lov, der ikke vedtages i Folketinget, men hos regenten.

Som reglerne er nu, skal der søges tilladelse hos biskoppen, hvis der ønskes ændringer i forhold til det autoriserede ritual, for eksempel brug af ikke-autoriserede kollekter eller ikke-autoriseret nadverbøn. Ændringer fra ét autoriseret ritual til et andet autoriseret, f.eks. fra en nadverliturgi til en anden, besluttes af menighedsrådet.

RITUALBOG & ALTERBOG

Ritualbogen indeholder de autoriserede ritualer til højmessen og andre kirkelige handlinger.

Alterbogen indeholder autoriserede bønner og tekster til kirkeåret.

HØJMESSE

Højmesse er sognets faste hovedgudstjeneste, der normalt finder sted om formiddagen på alle søn- og helligdage.

Hvis intet ændres, vil gudstjenesten blive mere og mere fremmed for folkekirkens omverden, det vil sige mennesker som gerne skulle blive og forblive medlemmer. Hvis intet autoriseres, risikerer gudstjenesten at blive til noget, der ikke kan identificeres som folkekirkeligt.

Autorisation og systemteori

af professor Hans Jørgen Lundager Jensen

(citat fra rapporten)

Det fremgår af Grundlovens § 66, at folkekirkens forhold ordnes ved lov, men når det gælder folkekirkens gældende ritualer, anvendes ikke lovsystemet, hvor vedtagelse i Folketinget er den sidste instans. Når det drejer sig om retsstiftelse af ritualer bruges i stedet kongelig autorisation.

Autorisation juridisk betragtet

af stiftskontorchef Asger Wilhelm Gewecke

(citat fra rapporten)

Autorisation eller ej?

Når man ser på begrebet autorisation, kan man spørge sig selv, om det giver mening i dag? Hverken i oldkirken eller i kirken i midaldertiden holdt man gudstjeneste efter autoriserede ordninger. Autorisationen i Danmark udsprang af det tætte forhold mellem stat og kirke, der blev etableret efter reformationen. Er det så ikke forældet og irrelevant i dag?

Begrundelsen for stadig at autorisere er, at det er med til at værne om det fælles i folkekirken. Det er med til at sikre, at medlemmerne kan gå til gudstjeneste i den lokale folkekirke uanset hvor i landet, de er. Og det holder alle fast på det fælles teologiske grundlag.

Så måske skal man ikke spørge, *om* vi skal have autorisation, men snarere: **Hvad** og **hvor meget** skal autoriseres?

Spørgsmålet om, hvor meget der skal autoriseres, er spændingsfyldt. Hvis der er for høj grad af autorisation, kan det betyde, at en gudstjenesteordning opfattes som stiv, uvedkommende og ikke passer til lokale forhold. Det gør menighederne frustrerede og uvillige til at følge ordningen. Hvis der er for lille grad af autorisation, kan det omvendt - i yderste konsekvens - betyde, at kirkens gudstjenester ikke længere kan genkendes som en kristen gudstjeneste i den danske folkekirke.

Er tiden inde til en mere minimal form for autorisation, altså en større grad af frihed? Frihed til at vælge andre salmer og bønner, frihed til at tilpasse tekstvalg til eksempelvis en stor dåbsmenighed, frihed til at bruge andre nadverliturgier, frihed til inddragelse af menigheden, frihed til andre eller ingen menighedsvarer etc.?

Luthers sprogbrug, hvor en gudstjenesteordnings holdbarhed bl.a. sammenlignes med holdbarheden af sko, der kan smides væk, står i skarp modsætning til en traditionel tankegang om liturgiske ordningers hellighed.

Autorisation historisk betragtet
af lektor emeritus Niels Holger Petersen
(citater fra rapporten)

...den middelalderlige vestlige praksis, hvorudfra Luther og lutherske reformatorer grundlagde en revideret gudstjenestepraksis, indebærer ikke noget, der kan begrunde en forestilling om autorisation, derimod nok om tradition, autoritet og legitimering, først og fremmest gennem de kirkelige embeders autoritet. Dette forandres afgørende gennem den lutherske reformations tilknytning til fyrsten. I Danmark giver det anledning til en markant central autorisationspraksis gennem kongelig autoritet, som må siges at stå i et markant spændingsforhold til Luthers egne udtalelser vedrørende spørgsmålet om autoritativ fastlæggelse af gudstjenesten.

Autorisation historisk betragtet af Nils Holger Pedersen (citat fra rapporten)

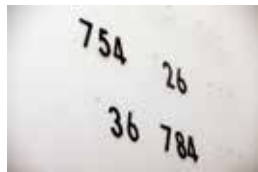
...omverdenen forandrer sig altid – nogle gange så langsomt, at ingen opdager det, andre gange så hurtigt, at det umuligt kan overses. Hvis et system insisterer på at bevare sig selv fuldt og helt og ikke ændre på noget, vil det med tiden, før eller senere, miste enhver kontakt med sin omverden og dermed ikke længere kunne overleve

Autorisation og systemteori af professor Hans Jørgen Lundager Jensen (citat fra rapporten)

MINIMAL AUTORISATION

Et arbejdsbegreb, som faggruppen har brugt. Begrebet betegner et forslag, hvor højmesse ikke i sin helhed er autoriseret. Dele af gudstjenesten vil blive autoriseret, mens andre dele vil være vejledende med frihed til at vælge, hvordan disse led skal udformes lokalt. Minimal autorisation kan både være en autorisation af strukturen i gudstjenesten (se model 2 s. 18) eller af en struktur og ordlyden i dele af gudstjenesten, f.eks. omkring dåb og nadver (se model 3 s. 20).

Genkendelighed

Det siges tit, at et af formålene med autorisation er, at vi kan genkende højmesse, uanset hvor i landet vi er. **Hvis** genkendelighed skal være et kriterie for vores højmesse, så må vi stille os selv nogle spørgsmål:

Hvem skal kunne genkende gudstjenesten?

1) Præster og kirkemusikere? 2) Vante kirkegængere? 3) Dåbsfølget?

Hvad skal gudstjenesten genkendes som?

1) En kristen gudstjeneste? 2) En evangelisk luthersk gudstjeneste? 3) En dansk gudstjeneste?

Hvad er det, vi genkender?

Noget tyder på, at det har mere at gøre med stemningen i kirken end med *Alterbogen*. Det har mere at gøre med præsten, musikken, duften, rummet end med en særlig rækkefølge af led og bestemte ord.

Det overordnede spørgsmål er dog, **om der ikke er vigtigere kriterier for højmesse end genkendelighed?** Måske skulle vi flytte fokus fra om højmesse kan genkendes i detaljen, til at den skal hænge godt sammen som en helhed.

Eftersom det genkendelige ikke er et teologisk kriterie, anbefales det at flytte fokus fra genkendelighed i gudstjenestens enkeltdele til gudstjenesten som et teologisk og performativt hele.

Faggruppens anbefaling

Tilsyn

Biskopper og provster skal - som det står i Danske Lov - se til, **at alt går retteligt og skikkeligt til**. Gejstligt tilsyn kaldes det. Det praktiseres i en skønsom blanding af visitats, dialog, opmuntring og vurdering af ansøgninger.

Hvis sognene får større frihed til at forme gudstjenesten, må tilsynet ændres. Hvis mindre er autoriseret, vil der være flere valg at træffe for menighed, kirkemusiker og præst, og færre ændringer, som tilsynet skal vurdere. Dialog og vejledning vil - i endnu højere grad end nu - træde i stedet for opsyn og afgørelser af ansøgninger.

Tilsynet skal ikke bruge kræfter på, hvad man må eller ikke må, men i stedet på samtaler om, hvad der er teologisk og liturgisk anbefalelsesværdigt.

Biskopper og provster skal rådgive og give eksempler, der kan inspirere, og sørge for anledninger til at diskutere og udvikle liturgi. Tilsynet skal - med biskop emeritus Karsten Nissens ord fra betænkning 1527 - **inspirere, opmuntre, vejlede**. Provst og biskop skal være lokalt nærværende og bidrage til sammenhængskraften.

... tilsyn er at have blik for kvaliteterne i det enkelte sogns måde at gøre tingene på og at hjælpe til, at blikket løftes, så det enkelte sogns arbejde har sammenhæng med folkekirkens store fællesskab, som det udfolder sig i provstiet, stiftet, landet.

Tilsyn
af provst Grete Wigh-Poulsen
(citat fra rapporten)

Frihed

Der er et bredt ønske hos præster og menigheder om en høj grad af frihed. De oplever et behov for og har lyst til at arbejde med gudstjeneste også på nye måder.

Dette ønske om frihed lokalt skyldes dels et ønske om at tilrettelægge højmesse, så den brede menighed oplever den som meningsfuld, nutidigt relevant og dynamisk.

Og dels strukturændringer. Sammenlægninger af sogne betyder færre højmesser, og tanken om højmesse som sognets hovedgudstjeneste er udfordret flere steder. En større valgfrihed vil betyde, at man kan arbejde frem mod en gudstjenesteform, der passer til menigheden og til de

ressurser man har til rådighed lokalt.

Erfaringer fra liturgiske frisogne og andre menigheder, hvor man har arbejdet med liturgi, viser, at en større grad af frihed kræver noget af både præst og menighed, men også giver frugtbare liturgiske samtaler og øget medejerskab til gudstjenestelivet.

Ønsket om øget frihed kalder på en ny gudstjenesteordning, der med tanke for teologi, tradition og praksis kan understøtte den liturgiske fornyelse og fastholde at folkekirken er én kirke med mange menigheder.

Den øgede frihed har været medvirkende til, at det er blevet en del af menighedslivet i Lindevang at tale om liturgi og gøre det kvalificeret på en måde, hvor der ikke kun bliver argumenteret ud fra smag og behag. Friheden har været med til at styrke fællesskabet omkring højmesse, dels ved at der ved hver gudstjeneste medvirker to lægfolk, og dels ved en større opmærksomhed på, hvordan man som menighed fejrer gudstjeneste i sognet.

Erfaringer fra et liturgisk frisogn

af sognepræst Christiane Gammeltoft-Hansen (citater fra rapporten)

Nyere gudstjenesteordninger, som er taget i brug i USA i 2006, Norge 2011 og Sverige 2018 er præget af en tydeliggørelse af ordoteologien kombineret med en stor grad af valgfrihed og variationsmuligheder inden for ordo, der lægger op til lokal udformning.

Gudstjenestereformprocesserne i Tyskland, Norge, Sverige og USA

af postdoc Jette Bendixen Rønkilde (citater fra rapporten)

ORDO

Betegnelsen for en gudstjenestestruktur med fire overordnede led: Samling - Ordet - Nadver - Sendelse.

*Ordo er den grundstruktur, som kan genfindes i den kristne gudstjeneste verden over og understreger, at enhver gudstjeneste fejres som en del af **den hellige almindelige kirke**. Ordo legitimeres primært i den oldkirkelige gudstjenestepraksis, men kan genfindes i bibelske tekster, både i Det Gamle og Det Nye Testamente. Det dækker over et handlingsmønster, der samtidig udtrykker noget teologisk om gudstjenesten.*

Gudstjenestereformprocesserne i Tyskland, Norge, Sverige og USA
af postdoc Jette Bendixen Rønkilde (citat fra rapporten)

3 MODELLER

Authorisation i praksis

HVORDAN SER FORSKELLIGE GRADER AF AUTORISATION UD I PRAKSIS?

For at konkretisere overvejelserne om forholdet mellem autorisation og frihed har faggruppen skitseret tre modeller: **Den konservative**, **Den frie** og **Mellemvejen**.

Disse modeller er tænkt som inspiration i den videre debat om rammerne for vores gudstjenesteliv eller kan bruges som afsæt for at tænke en helt anden model.

For det videre liturgiske arbejde anbefaler faggruppen:

- 1) at der ikke reguleres på områder, hvor der ikke tidligere har været regulering.
- 2) at der arbejdes frem mod et teologisk grundlagsdokument, som kan være med til understøtte gudstjenestelivet i en folkekirkelig sammenhæng.
- 3) at viden og uddannelse om gudstjeneste og ritualer opprioriteres både blandt præster, biskopper, provster og i menighederne.

Model 1

Den konservative

BEHOLD DEN NUVÆRENDE GUDSTJENSTEORDNING

Den første model for autorisation er at beholde den nuværende højmesseordning fra 1992. Ordningen er kendetegnet ved fire hoveddele: Indledning – Ordet – Nadver – Afslutning. Ordningen har et fast forløb og en fast ordlyd.

Sin fasthed til trods, kom der med denne ordning større valgfrihed end tidligere.

Man kan læse om denne valgfrihed i **Ritualbogen** (s. 9-16 og 37-46). Derudover er der valgfrihed, hvor der i selve ritualet for højmessen står *kan* og *eller*.

Der er også en valgfrihed i forbindelse med nadveren. Højmesseritualet indeholder tre nadverindledninger, som præst og menighed kan veksle mellem uden at spørge biskoppen.

Højmesseordningen fra 1992 kan ses som et forsøg på at etablere en balancegang mellem det faste og en øget frihed med plads til den folkekirkelige bredde. Ordningen lægger op til et tilsyn, der sikrer, at "alt går retteligt og skikkeligt til". Og det er forholdsvis nemt for biskop og provst at afgøre det, for rammerne for gudstjenesten er meget klare. Valgfriheden for menighed og præst er begrænset og de valgmuligheder, der er, er velbeskrevet og autoriseret. Ønskes ændringer, der afviger fra det autoriserede, kræver det biskoppens godkendelse. Han har myndighed til at godkende "mindre ændringer".

Hvis folkekirken beholder den nuværende gudstjenesteordning fra 1992, kan der være god grund til at tydeliggøre de valgmuligheder, der allerede findes i ordningen. Det kan eventuelt gøres ved, at der udarbejdes nye vejledninger. Man kan også forestille sig, at der udarbejdes et nyt alterbogstillæg, som biskopperne kan give tilladelse til at

benytte.

Det kan også være nødvendigt at udarbejde en vejledende ordning, som kan bruges ved for eksempel fromesser og andre søndagsgudstjenester, der enten supplerer eller erstatter sognets højmesse. Det vil kunne bidrage til en erfaring af, at de netop er gudstjenester med en egenart og ikke forkortede højmesser.

Muligvis vil der også være behov for vejledninger til lægmandsgudstjeneste.

Det skal bemærkes, at en uforandret fastholdelse af vores nuværende højmesseordning vil have sine begrænsninger i forhold til den faktiske praksis, hvor forholdet mellem det autoriserede og det frie har flyttet sig.

Skulle man vælge at autorisere en ny gudstjenesteordning i **samme grad** som 1992-ordningen, kan det opfattes som en stramning, fordi de tilladelser, der allerede er givet, måske inddrages.

Vil der komme endnu flere ansøgninger om dispensationer fra den autoriserede normalordning?

Vil det underminere tanken om autorisation, hvis det i praksis er dispensationerne, der kendetegner gudstjenestelivet?

Hvad vil forholdet mellem de allerede foretagne ændringer (ansøgte og uansøgte), og en bekræftelse af den gældende ordnings autorisationsstatus medføre?

Kan sproget fra 1992 bruges i dag? Og hvad gør vi, når der kommer ny bibeloversættelse, salmer, bønner og nadverliturgier?

Er der behov for større inddragelse af lægmænd i gudstjenesten?

Model 2

Den frie

AUTORISER STRUKTUREN I GUDSTJENESTEN

I model 2 lader man **strukturen** være det faste og genkendelige. Det vil her ikke være ordlyden, der afgør om en gudstjeneste holder sig inden for rammerne, men derimod at søndagens gudstjeneste følger ordo-strukturen (se s. 13).

Man har frihed til lokalt at beslutte, hvordan de fire led (Samling - Ord - Nadver - Sendelse) skal se ud. Hvad der skal bedes, siges, synges og gøres, bestemmer menighed og præst.

Den lokale menighed og præst må derfor gennemtænke gudstjenesten teologisk og liturgisk. I den samtale skal der både tages højde for 1) tradition og historie, 2) at gudstjenesten skal opleves som en helhed med intensitet og flow og 3) at vi stadig skal være én folkekirke med mange menigheder.

Vælges model 2, vil man kunne lægge sig op ad eller lade sig inspirere af konkrete eksempler på, hvordan gudstjenestefejring, med udgangspunkt i ordo, kan praktiseres både i forhold til form og indhold. Der vil komme vejledninger, forløb af læsninger etc., som er gennemtænkt teologisk, men præst og menighedsråd kan i princippet **frit vælge de enkelte deles ordlyd og form**.

Mange evangelisk-lutherske kirkesamfund har en søndagsgudstjeneste med fire grundlæggende led: Samling – Ord – Nadver – Sendelse. Den struktur kaldes ordo (se s. 13). Ordo-strukturen ligger under gudstjenesten i Norden, men også i Tyskland og USA. Her kombinerer man fastheden i ordo-strukturen med en høj grad af frihed. Dette kan gøres både **med og uden brug af autorisation**. I Sverige og Norge autoriserer man, mens både Tyskland og USA ikke bruger autorisation, men **appellerer** til at ordo følges.

I model 2 er det minimalt, hvad der er autoriseret. Der er altså markant større frihed end nu. Balancen mellem det faste og det frie bliver markant anderledes end i højmesseordningen fra 1992.

Man må overveje om model 2 også betyder frit tekstvalg. I så fald vil det på den ene side nok betyde, at præster vil foretrække visse tekster frem for andre - afhængig af temperament og teologi - og at kirkeåret ikke står frem på samme måde som nu. På den anden side vil et friere tekstvalg give mulighed for lokal variation og tilpasning til bestemte anledninger, så som gudstjenester præget af dåb, en særlig begivenhed i sognet, eller ønsket om at have en periode med et særligt teologisk fokus. Det vil også åbne op for muligheden for kontinuerlig læsning af et evangelium, således at man over et kirkeår hører evangeliet fortløbende, som det er skrevet, og ikke i udpluk sat sammen på ny.

Med friheden i model 2 følger et stort lokalt liturgisk-teologisk ansvar. Den lokale præst og menighed må være opmærksomme på, hvilken teologi de forskellige bønner, salmer, tekster,

nadverliturier, dåbsformuleringer, velsignelser etc. udtrykker, og hvilken teologi, der udtrykkes i selve formen. Det er vigtigt, at der med friheden følger udførlige vejledninger og supplerende liturgiske materialer (for eksempel bønner, nadverindledninger, hilsener etc.), som kan følges eller bruges til inspiration.

Model 2 vil ændre praksis for tilsyn. Det vil ikke længere være tilstrækkeligt, at biskopper og provster alene ser til, om alt går retteligt og skikkeligt til i forhold til det autoriserede. Der er ikke længere en "tjekliste", og biskopper og provster må opmuntre til refleksion og liturgihistorisk og liturgisk teologisk bevidsthed. De må indgå i samtaler, vejlede og understøtte.

Model 2 kalder i særlig grad på en form for liturgisk **teologisk grundlagsdokument**. Dokumentet skal samle os om et gudstjenesteteologisk udgangspunkt og skitsere nogle grundlæggende principper for, hvordan gudstjeneste fejres. Sådant et dokument vil være en støtte for præst og menighed i det fælles arbejde med liturgi.

Vil model 2 give store variationer på tværs af sognene, som det er tilfældet i Tyskland. Eller vil sognene følge vejledningerne relativt tæt, hvilket er tilfældet i USA?

Skal der være frihed til at vælge hvilken tekst, der skal prædikes over?

Hvordan skaber man et godt samarbejde om liturgi?

Hvordan deler vi erfaringer og får inspiration? Hvordan prøver vi ting af og evaluerer?

Skal folkekirken have et teologisk grundlagsdokument for gudstjenestelivet?

Model 3

Mellemvejen

AUTORISER STRUKTUREN I GUDSTJENESTEN OG ORDLYDEN I UDVALGTE DELE

Model 3 er mellemvejen. Den autoriserer **strukturen** i gudstjenesten (ordo) og autoriserer også **ordlyden i de mest centrale led** i gudstjenesten; det, der må være til stede, for at der kan være tale om en evangelisk luthersk højmesse. Hvordan det øvrige, ikke-autoriserede i de enkelte led tilrettelægges, eller hvorvidt det udelades, er frit.

Et eksempel på autorisation af et centralt led kunne være nadveren. Her kunne det autoriserede f.eks. være Fadervor, indstiftelsesord, uddeling og bortsendelsesord. Hvad der ellers omkranser nadveren, er frit.

Et andet eksempel kunne være, at kollekter i både begyndelse og slutning af gudstjenesten

ikke autoriseres, men bliver frie led. Så der enten kan vælges frit mellem kollekter, som er udgivet, eller frit formuleres kollekt af enten præst eller præst og menighed (konfirmander, gudstjenestegrupper etc.).

I model 3 kan man også forestille sig, at der gives flere autoriserede variationsmuligheder til f.eks. hilsen i begyndelsen af gudstjenesten, nadver, dåbsformuleringer, velsignelser, som der frit kan vælges mellem. I 1992 har vi allerede tre forskellige autoriserede nadverliturgier, men model 3 vil åbne op for den mulighed, at der formuleres endnu flere variationsmuligheder, som der frit kan vælges mellem.

OVERVEJELSER

Model 3 vil betyde, at balancen mellem det faste og frie forskydes i forhold til den nuværende højmesseordning fra 1992, og man kan i den anledning overveje en del af de samme ting som i model 2 (se s. 19). Model 3 er kendetegnet ved at en vis fasthed beholdes, da dele af gudstjenestens ordlyd autoriseres. Om modellen vil føles primært fri eller primært fast, vil afhænge af hvor meget ordlyd, der autoriseres. Om man kun autoriserer omkring nadveren, eller om man autoriserer dele

af alle fire led. Og hvor mange valgmuligheder der gives.

Som i model 2 må det gejstlige tilsyn revideres. Og man må forvente, at modellen vil medføre et væsentligt liturgisk arbejde for præst og menighed. Også her kan vejledninger være en hjælp til at inspirere og tilrettelægge lokalt.

SPØRGSMÅL

Hvad er det godt at autorisere i en højmesse? Hvad er kernen? Hvorfor?

Er det vigtigt, at der autoriseres én mulighed, eller kan der autoriseres et udvalg af variationer til de forskellige led?

Er det en styrke, at menigheden kan variere gudstjenesten lokalt?

Hvordan skal præst og menighed arbejde med og træffe beslutning om de frie led?

FAGGRUPPE

Biskop Elof Westergaard, Ribe Stift (formand)

Postdoc Jette Bendixen Rønkilde, Aarhus Universitet (fagsekretær)

Stiftskontorchef Asger Wilhelm Gewecke, Fyns Stift

Sognepræst Christiane Gammeltoft-Hansen, Lindevang Sogn, Frederiksberg

Provst Grete Wigh-Poulsen, Kolding Provsti

Professor Hans Jørgen Lundager Jensen, Aarhus Universitet

Rektor Ole Brinth, Sjællands Kirkemusikskole

Lektor emr. Niels Holger Petersen, Københavns Universitet

Domprovst Poul Henning Bartholin, Aarhus Domprovsti

Fakultetsleder Thomas Bjerg Mikkelsen, Menighedsfakultetet, Aarhus

Fagsekretær Jette Bendixen Rønkilde har, i samråd med formand Elof Westergaard, sammenfattet drøftelserne fra faggruppens møder og redigeret rapporten.

Du finder rapporten i sin helhed på dit stifts hjemmeside eller på folkekirken.dk

FOLKEKIRKEN

RAPPORT FRA FAGGRUPPE
OM AUTORISATION
PIXIUDGAVE

Udgivet af Ribe Stift
2018

Foto: Folkekirken.dk
Tryk: Skabertrang
Redaktion & layout: Louise Højlund

VORES GUDSTJENESTE FREMTIDENS FOLKEKIRKE

At fejre gudstjenesten er en vital del af det at være kirke.

Hvem bestemmer, hvordan vi gør det?

Hvad er forholdet mellem autorisation og frihed?

Hvordan gør vi plads til fornyelse uden at miste tradition
og sammenhængskraft?

FOLKEKIRKEN